

Cuprins

<i>Lista documentelor</i>	11
<i>Mulțumiri</i>	13
Introducere	15

Partea I

De la Nürnberg la decomunizare: evoluția și dilemele justiției penale de tranziție

1. Nürnberg : piatra de temelie a justiției penale de tranziție	33
1.1. Semnificația proceselor de la Nürnberg	35
1.2. Criticile aduse proceselor de la Nürnberg	39
1.3. Nürnberg, un model al justiției penale de tranziție	40
2. Europa de Sud	43
2.1. Portugalia : justiția revoluționară ca obstacol în calea democratizării	43
2.2. Grecia : procesele ca delegitimare a fostului regim	46
2.3. Spania : instituționalizarea uitării	49
3. America de Sud	51
3.1. Argentina : mobilizare civică pentru dreptate	52
3.2. Bolivia : un unic proces simbolic	55
3.3. Chile : de la autoamnistiere la constrângerile dreptului internațional	57
3.4. Uruguay : renunțarea la pretenția punitivă a statului	61
4. Africa de Sud : justiția restaurativă	64
5. Europa de Est	68
5.1. Germania : ordinea de drept ca fundament al tranziției la democrație	70
5.2. Polonia : rolul institutelor de investigare a crimelor trecutului în justiția penală de tranziție	75
5.3. Ungaria : prescripția ca formă de impunitate a fostului regim	82
5.4. Cehoslovacia : „Justiția nu judecă istoria, ci respectarea legilor”	85
5.5. Bulgaria : dificultatea de a condamna politici de stat	90

5.6. Albania : dependența justiției penale de interesele politice	94
5.7. Țările baltice : chestiunea dublului genocid și a dublei ocupații	97
5.8. Rusia : consolidarea unei uitări neafirmate	102

Partea a II-a

Justiția penală de tranziție în România postcomunistă

6. Desprinderea de comunism	109
6.1. Comunismul românesc și momentul decembrie 1989	109
6.2. Cadrul legal al condamnării crimelor comunismului în România	112
6.2.1. Decretele de amnistie	112
6.2.2. Termenele de prescripție	113
6.2.3. Crimele imprescriptibile	115
6.3. Taxonomia proceselor de tranziție din România	119
7. Procesul Ceaușescu – paravan al schimbării politice	121
7.1. Constituirea tribunalului și componența completului de judecată	121
7.2. „Genocidul lent” și condamnarea politicilor statului comunist	123
7.3. Procesul ca sursă de legitimare politică	125
8. Condamnările pentru genocid din anii 1990-1991	131
8.1. Probatoriul „genocidului” din decembrie	131
8.2. Opinia publică și emergența conceptului de „proces al comunismului”	134
9. Abandonarea „justiției revoluționare”	138
9.1. Procesul membrilor CPEX	138
9.1.1. Prima instanță și abandonarea acuzației de genocid	144
9.1.2. Achitarea generală în Instanța Supremă	145
9.1.3. Recursul extraordinar și condamnările definitive	147
9.2. Reevaluarea condamnărilor pentru genocid	149
9.3. Grațierile și eliberările pe caz de boală	149
9.4. Raportări la procesele foștilor demnitari comuniști	150
10. Procesele militarilor : justiția în slujba puterii politice	154
10.1. 1990-1994 : inculparea Ministerului de Interne și exonerarea Armatei	155
10.1.1. Scurtă prezentare a cazurilor judecate în perioada 1990-1996	156
10.1.2. Scopurile legitimizează ale exonerării Armatei	164
10.2. Procesele de după 1997. Armata – artizan al represiunii din decembrie 1989	168
10.2.1. Procesul Stănculescu-Chițac și delegitimarea indirectă a Frontului Salvării Naționale	169
10.2.2. Armata ca responsabil al represiunii din 17-21 decembrie	173
10.2.3. Armata ca responsabil al violențelor de după 22 decembrie	178

11. „Procesul comunismului” : între constrângeri procedurale, dezinteres politic și activism haotic	182
11.1. Scurtă prezentare a cazurilor	183
11.1.1. Cazul Drăghici-Briceag – precedent al suspendării cursului prescripției	183
11.1.2. Cazul „Autobuzul” – prima condamnare a unor ofițeri de Securitate pentru abuzurile trecutului	185
11.1.3. Cazul Gheorghe Ursu – succesul parțial al militantismului civic	189
11.1.4. Cazul Gheorghe Crăciun – premisa incriminării politicilor de stat comuniste	193
11.1.5. Sesizările penale din anii 2004-2007	194
11.2. Actorii politici și civici față în față cu procesele comunismului	196
 Concluzii	 201
 Documente	 213
 <i>Bibliografie selectivă</i>	 <i>277</i>
 <i>Lista persoanelor intervievate</i>	 <i>283</i>